

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

за магістерською програмою професійного спрямування

«Економіка, планування та управління бізнесом»

на тему: **«ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ КОН'ЮНКТУРИ РИНКУ**

(НА ПРИКЛАДІ РИНКУ МОЛОКА УКРАЇНИ)»

Виконавець:

студентка ФЕУП

Кушпель Анастасія Олександрівна _____

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н, доцент

Янковий Володимир Олександрович _____

/підпис/

Одеса 2019

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність. На функціонування господарських систем помітно впливає інформація про стан національної економіки та ефективність ринкових механізмів конкуренції, ціноутворення, попиту і пропозиції, податків, грошей, валюти та інших процесів. Сучасна економіка функціонує у часи постійних змін, що носять різноманітний характер, приймають різні форми і стосуються як економіки в цілому, так і окремих ринків.

Аналіз та оцінка стану кон'юнктури товарних ринків є необхідною умовою, для прийняття правильних обґрунтованих рішень на будь-якому з ієрархічних рівнів управління, для вибору ринків продажу виробів, а також для розробки конкретних заходів маркетингу щодо обраних ринків та досягнення означеної мети підприємства.

В умовах сучасної економіки виробництво молока та молочної продукції займає провідне місце в АПК України. Молоко є невід'ємною складовою здорового раціону людини та необхідним компонентом при виробництві багатьох продуктів харчування. За науково обґрунтованими нормами харчування молочні продукти повинні складати третину харчового раціону людини. Тому погіршення стану ринку молока і молочних продуктів негативно впливає на харчування населення, а отже, і на здоров'я нації.

Особливі властивості молока і продуктів його переробки зумовлюють необхідність стабільного розвитку виробництва та збуту цих продуктів: безперебійного забезпечення населення молочними продуктами та гарантованого надходження сировини до переробних підприємств. Тому ефективний розвиток молокопродуктового підкомплексу можливий лише в умовах злагодженої роботи всіх підприємств, пов'язаних із виробництвом, переробкою та реалізацією молока і молокопродуктів.

Проте ринок молока України останні роки характеризується негативними тенденціями до зниження обсягів виробництва, що є результатом скорочення обсягів якісної сировини та зменшення кількості поголів'я худоби. Аналіз кон'юнктури ринку молока допоможе виявити проблеми, з якими стикаються виробники молока в Україні та розробити пропозиції щодо їх вирішення.

Питанням дослідження кон'юнктури ринку присвячено багато робіт науковців, у тому числі хотілося б виділити таких вчених, як О.С. Корепанов, В.А. Карпов, В. Р. Кучеренко, А. В. Андрейченко, Н. В. Березняк, Г.А. Мішеніна, Ю.Т. Матвеева, В.В. Щербак.

Метою роботи є узагальнення теоретико-методичних аспектів дослідження кон'юнктури ринку молока України для виявлення перспектив його розвитку.

Відповідно до мети дослідження поставлено такі **завдання**:

- розкрити сутність та особливості дослідження ринкової кон'юнктури;
- розглянути основні методичні підходи до проведення кон'юнктурних досліджень;
- описати методи прогнозування кон'юнктури;
- проаналізувати тенденції на ринку молока України;

- дослідити особливості державної регуляторної політики на ринку молока України;
- охарактеризувати ситуацію на світовому ринку молока;
- виявити основні проблеми та визначити пріоритетні напрямки розвитку ринку молока України;
- спрогнозувати основні кон'юнктурні показники ринку молока України.

Об'єктом роботи є процес дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку молока України.

Предметом роботи є теоретико-методичні та практичні аспекти дослідження кон'юнктури ринку.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань в роботі використовуються такі методи: теоретичного узагальнення і порівняння (аналіз і синтез, індукція і дедукція) – для дослідження теоретичних аспектів проблеми та дослідження стану ринку молока України; методи узагальнення, систематизації, спостереження, порівняння та групування – для опрацювання статистичних даних, що характеризують ринок молока; економіко-математичні та статистичні методи – для прогнозування розвитку ринку молока. Обробка даних здійснювалася з використанням програмного забезпечення Microsoft Excel та програмного комплексу STATISTIKA 7.0 від StatSoft.

Інформаційна база: інформаційною базою дослідження слугували законодавчі та нормативно-правові акти, фахова література, матеріали наукових конференцій та періодичних видань, дані Державної служби статистики України, Міністерства аграрної політики та продовольства України з проблематики кон'юнктурних досліджень.

Структура та обсяг роботи: Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (58 найменувань) та 3-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 101 сторінку. Основний зміст викладено на 84 сторінках. Робота містить 8 таблиць, 18 рисунків.

Публікації. За результатами здійсненого дослідження опубліковано статтю «Сучасний стан ринку молока України: проблеми та шляхи їх вирішення» у Науковому студентському збірнику ФЕУП ОНЕУ.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні та методичні аспекти кон'юнктурних досліджень**» розкрито сутність та особливості дослідження ринкової кон'юнктури, розглянуто основні методичні підходи до проведення кон'юнктурних досліджень, методи прогнозування кон'юнктури.

У другому розділі «**Дослідження кон'юнктури ринку молока**» проаналізовано тенденції на ринку молока України, особливості державної регуляторної політики на ринку молока України, охарактеризувати ситуацію на світовому ринку молока.

У третьому розділі «**Прогнозування кон'юнктури ринку молока України**» розкрито основні проблеми, пріоритетні напрямки розвитку ринку молока України, спрогнозовано основні кон'юнктурні показники ринку молока України.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження щодо прогнозування кон'юнктури ринку молока в Україні, можна зробити такі висновки.

1. Розкрито сутність та особливості дослідження ринкової кон'юнктури, в результаті було виявлено, що кон'юнктурою товарного ринку прийнято називати певну економічну ситуацію, що склалася на ринку відносно пропозиції, попиту, рівня цін, товарних запасів, становища основних фірм конкурентів, комерційних умов пропозиції товарів завдання кон'юнктурних досліджень складається у визначенні ступеню впливу окремих факторів на формування кон'юнктури в певний момент часу. Основна мета кон'юнктурного аналізу у виявленні та моделюванні тенденцій і закономірностей розвитку ринку.

2. Розглянуто основні методичні підходи до проведення кон'юнктурних досліджень та визначено, що під час кон'юнктурних досліджень потрібно дотримуватись етапів вивчення економічної кон'юнктури, а саме дослідити основні риси і особливості ринку, розробити методику вивчення кон'юнктури, сформувати інформаційну базу дослідження, проаналізувати та спрогнозувати кон'юнктуру ринку.

3. Описано методи прогнозування кон'юнктури і зазначено, що методи, які використовуються в кон'юнктурному аналізі, можна поділити на емпіричні, економіко-математичні методи, статистичні методи та експертні методи. При цьому розподіл методів прогнозування досить умовний, оскільки вони можуть взаємодоповнюватись і переплітатись.

4. Проаналізовано тенденції на ринку молока України та виявлено, що поголів'я великої рогатої худоби щорічно знижується, не зважаючи на незначні підйоми в 2013-2014 роках, в 2018 році дорівнювало 3530, 8 тис голів. Поголів'я корів так само має тенденцію до поступового зниження і у 2018 році порівняно з 2017 роком скоротилось на 90 тис. голів та склало 2017,8 тис голів. Обсяг виробництва молока в Україні щорічно знижується, у 2018 році порівняно з 2017 відбулося скорочення обсягів виробництва молока на 216 тис. т та склало 10064 тис. т. Лідерами на ринку молока та молочних виробів України є компанії «Roshen» (Вінницький молочний завод), «ТерраФуд» та «Молочний альянс». У 2017 році сумарна масова частка цих компаній на ринку молока та молочних виробів складала 26,5%.

5. Досліджено особливості державної регуляторної політики на ринку молока України та зазначено, що в законодавстві Україна окреслено правові та організаційні основи забезпечення безпечності та якості молока і молочних продуктів для життя та здоров'я населення під час їх виробництва, транспортування, переробки, зберігання і реалізації, ввезення на митну територію та вивезення з митної території України. Державна підтримка виробників молока, молочної сировини і молочних продуктів здійснюється шляхом надання дотацій юридичним і фізичним особам за утримання корів молочного, молочно-м'ясного, м'ясного напряму продуктивності та за вирощування молодняку великої рогатої худоби відповідно.

6. Охарактеризовано ситуацію на світовому ринку молока та підкреслено, що світове виробництво молока невпинно зростає протягом минулих десятиріч,

додаючи щороку в середньому 2%. У 2017 р. виробництво молока зросло майже на 4% і сягнуло 676 млн тонн. Світовими лідерами виробництва молока є США, Індія, Бразилія, Німеччина та Росія.

7. Виявлено основні проблеми серед яких зниження поголів'я корів, низька якість молочної сировини, недосконала система надходження молока на переробні підприємства, зношеність основних засобів на молокоперобних підприємствах, невідповідність молочної сировини міжнародним нормам. Незважаючи на те, що в Україні прийнято ряд законодавчих актів, метою яких є підвищення стандартів якості молока, вітчизняна молочна промисловість ще не готова до жорсткої конкуренції з потужними міжнародними компаніями — основними гравцями світового молочного ринку.

8. Визначено пріоритетними напрямками розвитку ринку молока України створення кооперативів та об'єднань домогосподарств; підтримка сільгоспвиробника на загальнодержавному рівні; підвищення конкурентоспроможності української продукції, шляхом модернізації виробництва; сертифікація та стандартизація молочної продукції. Ситуація на внутрішньому ринку молока та молочної продукції вимагає дієвих заходів з боку держави з метою забезпечення стабілізації ринку молока. Молочна промисловість має значний невикористаний потенціал для нарощування обсягів виробництва та експорту високоякісної конкурентоспроможної продукції.

9. Спрогнозовано основні кон'юнктурні показники ринку молока України і в результаті прогнозування показників балансу молока України на 2020 рік балансовим методом агреговане виробництво молока дорівнюватиме 9467,31 тис. т, споживання складе 8341,21 тис т, а експортно-імпорте сальдо буде позитивним та експорт переважатиме імпорт на 1039,72 тис. т. Аналіз даних для прогнозування обсягу виробництва молока проводиться із застосуванням кореляційно-регресійної моделі з використанням аналітичного програмного комплексу STATISTIKA 7.0 від StatSoft. Прогнозований обсяг виробництва молока України в 2020 році з ймовірністю 95% складає 9999,69 ($\pm 261,84$) тис т.

АНОТАЦІЯ

Кушпель Анастасія Олександрівна, «Дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку (на прикладі ринку молока України)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за магістерською програмою «Економіка, планування та управління бізнесом». – Одеський національний економічний університет – м. Одеса, 2019 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процес дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку молока України.

Розглянуто сутність та особливості дослідження кон'юнктури ринку, методичні підходи до проведення кон'юнктурних досліджень; описано методи прогнозування кон'юнктури. Проведено аналіз тенденцій на ринку молока України; описано

особливості державної регуляторної політики ринку молока; досліджено ситуацію на світовому ринку. Виявлено основні проблеми галузі та пріоритетні напрями ефективного функціонування ринку молока; зроблено прогноз основних кон'юнктурних показників ринку молока України .

Ключові слова: кон'юнктура ринку, прогнозування, молоко, трендові моделі, балансовий метод прогнозування, кореляційно-регресійний аналіз.

ANNOTATION

Kushpel Anastasiia "Research and forecasting of market conjuncture (on the example of the milk market in Ukraine)".

Qualifying work on obtaining a master's degree in the specialty «076» Entrepreneurship, Trade and Stock Exchanges» under the Master's program "Economics, Planning and Business Management". – Odessa National University of Economics. – Odessa, 2019

Master's qualification work consists of three sections. The object of research is the process of research and forecasting of the milk market of Ukraine.

The essence and features of market conditions research, methodological approaches to conducting market research are considered; the methods of forecasting market conditions are described. The analysis of trends in the milk market of Ukraine is conducted; the features of the state regulatory policy of the milk market are described; the situation on the world milk market is investigated. The main problems of the industry and priority directions of the effective functioning of the milk market are identified; the forecast of the main market indicators of the Ukrainian milk market is made.

Keywords: market conditions, forecasting, milk, trend models, balance method of forecasting, correlation-regression analysis.